Kolombiya’da Yeni Dönem: Sandıktan Savaş mı Çıktı?

written by Serhat Tutkal | 12 Ağustos 2018

17 Haziran 2018 tarihinde Kolombiya Başkanlık Seçimleri’nin ikinci turu gerçekleşti. Sağın adayı Iván Duque %54,03 oranında oy alarak Kolombiya Başkanı oldu, solun adayı olan Gustavo Petro ise %41,77 oranında oy aldı. Sandıklardan %4,20 oranında ise beyaz oy çıktı.[1]

Iván Duque, 2 Ekim 2016’da düzenlenen Kolombiya Barış Anlaşması Referandumu’nda “Hayır” kampanyasının lideri olan Álvaro Uribe ve onun siyasi partisi olan Centro Democrático’nun adayıydı. Uribe, 2002-2010 yılları arasında iki dönem Kolombiya Başkanı olarak görev yaptığı için başkan adayı olamadı ve Duque’yi destekledi. Duque pek ön plana çıkan bir isim değildi, Duque’ye giden oyların neredeyse tamamının Uribe destekçileri tarafından verildiğini söylemek mümkün. Bu durumda seçimi, referandumda Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) ile yapılan barış anlaşmasına “Hayır” diyen ve referandumdan hayır sonucunun çıkmasını sağlayan ekibin kazandığı söylenebilir. Seçim sonuçları kesinleştikten sonra gerçekleşen çok sayıda faili meçhul cinayet, Kolombiya’da barış sürecinin geleceğinin tehlike altında olduğunu göstermekte olsa da bu cinayetlere karşı gerçekleştirilen büyük çaplı kitlesel eylemler, Kolombiya’da toplumun ciddi bir kesiminin barışı sahiplendiğini ortaya koymaktadır.

2016’dan 18 Temmuz 2018’e dek Kolombiya’da 378 toplumsal lider ve 78 eski FARC militanı öldürüldü.[2] Bu demektir ki Kolombiya’da gerçekleşen faili meçhul cinayetler seçim sonrasında ortaya çıkan yeni bir olgu değil. Fakat seçimlerden sonra hem cinayetlerin sayısında bir artış

görüldü hem de çok sayıda toplumsal lider kamuya açık bir biçimde tehdit edildi. Bunun yanısıra Gustavo Petro'nun seçim kampanyasında çalışan çok sayıda isim öldürüldü. Ana Maria Cortés 5 Temmuz'da öldürüldüğünde[3] Petro'nun kampanyasında çalışan aktivistlerden öldürülenlerin sayısı 24'e yükselmişti.[4] Cinayetler 5 Temmuz'da sonlanmadı, örneğin 9 Temmuz'da Frank Dairo Rincón öldürüldü.[5] Cauca'ya bağlı Argelia'da 7 kişinin ölü olarak bulunması[6] da kırsalda büyük oranda Petro'yu destekleyen bölgelerde paramiliter grupların sistematik saldırılara giriştikleri şüphesini doğurmuştu. Yine çok sayıda aktivistin, siyasetçinin ve gazetecinin paramiliter gruplar tarafından tehdit edilerek ülkeyi terk etmelerinin istendiği bilinmektedir.[7] Son olarak 21 Temmuz'da 16 yaşındaki bir aktivistin Medellin'de öldürülmesi[8] ise ülke çapında büyük tepki çekti.

Bu saldırılara karşı Kolombiya'da *Nos Están Matando* (Bizi Öldürüyorlar) isimli kitlesel eylemler gerçekleşti. 6 Temmuz günü Kolombiya'nın ve dünyanın çeşitli şehirlerinde gerçekleşen eylemler,[9] Kolombiya'nın faili meçhul cinayetlere karşı birleşmiş bir toplumsal harekete gebe olduğunu göstermektedir. *Bizi Öldürüyorlar* sloganı yeni değil, yerel liderlere ve aktivistlere karşı işlenen sistematik cinayetleri anlatan aynı isimli bir belgesel de mayıs ayında yayınlanmıştı.[10] Bununla birlikte, özellikle seçim sonuçlarından sonra Kolombiya'daki toplumsal muhalefetin bu sloganı sahiplenerek, altında birleşilecek bir bayrağa dönüştürdüğü söylenebilir. 6 Temmuz günü çok sayıda Kolombiyalının meydanları doldurması ve mumlar yakarak saldırıları protesto etmesi,[11] savaş şartlarına dönmeyi kolayca kabul etmeyeceklerini göstermektedir.

İkinci Tur Öncesi Neler Yaşandı?

Seçimlerin ilk turu sonuçlandığında, Yeşiller Partisi'nin desteklediği başkan adayı Sergio Fajardo'nun ve aynı zamanda FARC ile yürütülen barış görüşmelerinin başmüzakerecisi olan Liberal Parti'nin adayı Humberto de la Calle'nin, Duque karşısında Gustavo Petro'yu destekleme ihtimalleri güçlü görünüyordu. Fakat seçimden kısa süre sonra her iki aday da beyaz oy kullanma çağrısı yaptı ve Petro'yu Duque'ye tercih ettiklerini belirten herhangi bir açıklamada bulunmadı. Hem Fajardo hem de Humberto de la Calle bu tercihlerinden dolayı çokça eleştirildi ve yaptıklarının örtülü olarak Duque'yi desteklemek anlamına geldiği söylendi. İki adayın da eleştirilere verdikleri cevaptan kendilerini hem Petro'ya hem de Duque'ye eşit uzaklıkta gördükleri çıkarılabilir.[12]

Eski başkan César Gaviria ve Liberal Parti de dahil olmak üzere[13] sağın büyük çoğunluğu açıktan Duque'yi desteklerken, her ne kadar Yeşiller'in başkan adayı Fajardo, Petro'yu desteklemekten kaçınsa da Fajardo'nun başkan yardımcısı adayı olan Claudia Lopez de dahil olmak üzere Yeşiller Partisi'nin büyük çoğunluğu Petro'yu destekledi.[14]

Kolombiya'da Barışın Geleceği

Duque'nin seçilmesinin ardından FARC üyeleri barışa sahip çıkacaklarını ve geri adım atmayacaklarını belirten açıklamalarda bulundular.[15] 20 Temmuz 2018'de ise 8 FARC üyesi yemin ederek Kongre'ye katıldı.[16] Seçimlerden önce, siyasi partiye dönüşen FARC'a aldığı oydan bağımsız olarak 5'i Senato'dan 5'i ise Temsilciler Meclisi'nden olmak üzere 10 kişiyi Kongre'ye sokma hakkı verilmişti. Bu 10 kişiden Jesús Santrich cezaevinde olduğu için yemin edemedi, Iván Márquez ise güvenlik gerekçesiyle yemin törenine katılmadı.[17] Yeni Başkan Duque ise hüküm giymiş FARC üyelerinin Kongre'de olmalarına karşı olduğunu belirtti.[18] Kongre'de bulunan 10 FARC üyesinin yalnızca 3'ünün hüküm giymemiş olduğu düşünüldüğünde Kongre'de bulunan FARC üyelerini oldukça zor bir dönemin beklediği söylenebilir.

Yeni dönemde FARC'a kıyasla çok daha kritik bir konumda olan Kolombiya Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN) ile yürütülen barış görüşmelerinin geleceği de oldukça belirsiz. ELN başmüzakerecisi Pablo Beltrán, silah bırakmaya hazır olduklarını fakat bunun karşılığında rejimin siyasal şiddeti sonlandırmasını beklediklerini belirtmişti.[19] Duque hükümeti siyasal şiddetin sonlandırılması konusunda, en azından şimdilik, pek umut vaat etmiyor. Duque'nin oluşturduğu kabinede Uribe taraftarı ve barış karşıtı olan çok sayıda isim bulunmakta. Bu isimlerden, Duque hükümetinde Savunma Bakanı olacak olan Guillermo Botero toplumsal eylemleri engellemek için yapılacak bir düzenlemeyi basına açıkladı bile.[20] Duque, seçimden önce söz verdiği üzere, kabinenin yarısını kadınlardan oluşturdu. Fakat kabinede barış karşıtı isimlerin ön planda olması bu olumlu gelişmenin görece arka planda kalmasına neden oldu.[21]

Henüz oldukça zayıf olsa da FARC cephesinden de Duque hükümetine çeşitli tepkiler var. Guaviare bölgesinde bazı eski militanların FARC'ı yeniden kurma girişimlerini belirten haberler medyada yer bulmaktaydı.[22] 20 Temmuz günü ise, Kolombiya Ordusu'na bağlı bir askerin, eski FARC üyelerinin yerleştirdikleri mayınların patlaması sonucu öldüğü bilgisi haber ajanslarına düştü.[23] Bu bilgiler doğrultusunda, FARC'tan ayrılan eski üyelerin önümüzdeki dönem izleyecekleri politika da oldukça belirsiz görünmektedir.

Seçimlerin Kazananı Kim?

Yeni başkan Duque, Uribe'nin desteklediği aday olarak seçimi kazandı. Kabinesindeki kilit isimlerin çoğunu da Uribe destekçileri oluşturmaktadır. Bu durum seçimi Uribe'nin kazandığı şeklinde yorumlandı. Fakat eski Kolombiya Başkanı olan Senatör Álvaro Uribe, kendisine yöneltilen yolsuzluk suçlamaları karşısında 24 Temmuz günü Senato'daki görevinden istifa etti.[24] Bu istifanın Duque hükümetini ve Duque'nin partisi olan Centro Democrático'yu zayıflatması beklenmektedir. Bununla birlikte, Uribe'nin olası bir prestij kaybının Duque'yi Uribe'ye bağımlı olmaktan kurtarması ihtimalinin de dillendirilmeye başladığını görmekteyiz. Solun başkan adayı olan Gustavo Petro ise Uribe'nin soruşturmadan kaçabilmek için istifa ettiğini iddia etmektedir.[25]

Kolombiya'da faili meçhul cinayetlerin sayısı korkunç bir hızla artmaktadır. Bu yazının yazılmasından birkaç saat önce, Yeşiller Partisi'ni destekleyen 76 yaşındaki aktivist Libardo Moreno, Valle del Cauca'da öldürüldü.[26] Her ne kadar Kolombiya'da toplumsal atmosfer korku dolu olsa da faili meçhul cinayetlere karşı örgütlenen güçlü bir toplumsal muhalefetten de söz edebiliriz. Bu yüzden de Kolombiya'da toplumsal barışa dair umut beslemek hala mümkün. Bu sene *Nos Están Matando* eylemlerini düzenleyen çeşitli isimlerin ve grupların kutlamalara katılmama ve bayrak asmama çağrısı üzerine 20 Temmuz Bağımsızlık Günü kutlamalarının başkent Bogotá'da oldukça sönük geçmesi de toplumsal muhalefetin gücünü göstermektedir. Fakat, toplumsal muhalefetin gücüne rağmen, önümüzdeki dönemin Kolombiya için oldukça zor geçeceği de ortada.

* Universidad Nacional de Colombia'da araştırma görevlisi olarak çalışıyor. Aynı üniversitede, siyasal şiddet ve üniversite üzerine doktora çalışmalarına devam ediyor. Bunların yanısıra sokak hareketleri, bilgi-iktidar ilişkisi, silahlı çatışmalar, Marksist teori, kültürel sosyoloji ve kurtuluş

teolojisi alanlarıyla da akademik olarak ilgileniyor.

[1] İspanya, Şili ve Kolombiya gibi çeşitli ülkelerde uygulanmakta olan Beyaz Oy, adayların hiçbirinin desteklenmediği anlamına gelmektedir. Beyaz oyların çoğunlukta olması hâlinde seçimlerin farklı adaylarla tekrarlanması gerekmektedir. İkinci kez beyaz oylar çoğunlukta olursa seçimler üçüncü kez tekrarlanmaz ve ikinci seferde en yüksek oyu alan aday seçimleri kazanmış sayılır.

[2] https://www.telesurtv.net/telesuragenda/geografia-genocidio-lideres-sociales-colombia-20180719-0038.html

[3] http://www.elcolombiano.com/colombia/paz-y-derechos-humanos/asesinan-miembro-del-equipo-de-campana-de-petro-en-caceres-DN8953764

[4] https://www.elespectador.com/noticias/nacional/estan-asesinando-promotores-de-la-colombia-humana-gerente-de-la-campana-petro-articulo-798364

[5] https://www.bluradio.com/nacion/asesinato-de-simpatizante-de-colombia-humana-en-huila-se-dio-en-medio-de-rina-policia-183604-ie431

[6] http://www.eltiempo.com/colombia/otras-ciudades/masacre-de-siete-personas-en-argelia-cauca-revive-miedo-de-pobladores-238932

[7] https://actualidad.rt.com/actualidad/281136-quien-temen-lideres-sociales-colombia , https://www.elespectador.com/opinion/ivan-y-sus-bang-bang-columna-800953 , https://knightcenter.utexas.edu/es/blog/00-19953-oleada-de-amenazas-periodistas-en-colombia-asusta-y-despierta-memoria-de-anos-de-viole

[8] https://www.telesurtv.net/news/asesinato-joven-lider-social-medellin-colombia-20180724-0012.html

[9] https://www.greenleft.org.au/content/colombia-they-are-killing-us

[10] https://www.youtube.com/watch?v=IJOKfMaMh3w

[11] http://www.eltiempo.com/colombia/otras-ciudades/avanza-la-velaton-nacional-por-los-lideres-sociales-en-colombia-240304

[12] https://www.lafm.com.co/politica/me-han-querido-callar-de-la-calle-los-criticos-por-su-voto-en-blanco , https://www.semana.com/nacion/articulo/carta-de-fajardo-a-los-que-agreden-a-quienes-van-a-votar-en-blanco/571169

[13] http://www.eltiempo.com/politica/partidos-politicos/cesar-gaviria-defiende-apoyo-liberal-a-ivan-duque-225220

[14] http://www.eltiempo.com/politica/claudia-lopez-y-antanas-mockus-apoyan-a-gustavo-petro-228120

[15] https://www.aljazeera.com/indepth/features/farc-members-won-peace-duque-180714100715854.html

[16] https://actualidad.rt.com/actualidad/282266-miembros-farc-asumir-cargos-congreso-colombia

[17] http://www.wradio.com.co/noticias/actualidad/farc-se-posesionan-en-el-congreso-sin-santrich-ni-ivan-marquez/20180720/nota/3776569.aspx

[18] http://www.eltiempo.com/politica/proceso-de-paz/duque-insiste-en-que-congresistas-de-farc-condenados-no-se-posesionen-244808

[19] http://www.vanguardia.com/colombia/438924-dialogos-de-paz-estan-atrapados-por-la-llegada-al-poder-de-duque-eln

[20] http://www.ntn24.com/america-latina/zoom-la-noticia/colombia/se-deben-regularizar-las-protestas-sociales-en-colombia

[21] https://www.elespectador.com/noticias/politica/el-perfil-del-gabinete-de-ivan-duque-tecnicos-y-del-pais-empresarial-mas-que-politicos-articulo-801538

[22] https://www.semana.com/nacion/articulo/refundar-las-farc-el-plan-de-los-disidentes-de-la-guerrilla/575195

[23] http://www.radiosantafe.com/2018/07/20/murio-militar-por-mina-antipersonal-de-disidencias-de-las-farc-en-guaviare/

[24] http://www.eltiempo.com/politica/congreso/renuncia-de-uribe-al-senado-debilitaria-bancada-del-centro-democratico-247354

[25] https://www.semana.com/nacion/articulo/la-renuncia-de-alvaro-uribe-al-senado-es-para-evadir-investigacion-petro/576436

[26] https://www.semana.com/nacion/articulo/libardo-moreno-otro-lider-social-asesinado-en-el-pais/576416